

Ainekava

Aine: eesti keel ja kirjandus

Klass: 9 klass

Keele- ja kirjanduspädevus

Põhikooli lõpetaja:

väärtustab eesti keelt kui rahvuskultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit;
tajub keeleoskust õpioskuste alusena ning oma identiteedi olulise osana;
on omandanud põhiteadmised keelest ning õigekirjaoskuse;
on keeleteadlik, väljendab end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult, arvestades väljakujunenud keelekasutustavasid;
kuulab, loeb ja kirjutab mõtestatult eri liiki tekste ning esitab teavet eri viisidel;
kasutab asjakohaselt eri suhtluskanaleid; suudab leida, kriitiliselt hinnata ning kasutada meedias ja internetis pakutavat teavet;
tunneb ja väärtustab rahvuskirjandust ja maailmakirjandust, rahvuslikku pärimuskultuuri, kultuuritraditsioone ning kultuurilist mitmekesisust;
on lugenud eakohast väärtkirjandust, kujundanud kirjanduse kaudu oma tõekspidamisi ning rikastanud mõtte- ja tundemaailma, arenenud isiksusena;
tajub kirjandusteost kui kunstiteost, mõistab teose sisu ning hindab selle kunstilisi väärtusi;
suudab kujundada ja väljendada oma isiklikku arvamust ning tunnustab ja arvestab teiste inimeste arvamust;
väärtustab eetilisi tõekspidamisi;
oskab õppida, hangib teavet eri allikatest ning kasutab sõnaraamatuid ja käsiraamatuid.

Õppeaine kirjeldus

Keel on rahvuskultuuri ja rahvusliku identiteedi kandja. Eesti keele hea valdamine on eduka õppimise eeldus kõigis õppeaineis. Ainevaldkonna õppeained toetavad eeskätt õpilase emakeele- ja kirjanduspädevuse ning kommunikatiivsete oskuste arengut. Ainevaldkonna õppeainetes omandatakse keele- ja kirjandusteadmisi ning erinevaid lugemise, kirjutamise ja suhtlemise kogemusi. Teadmiste ning kogemuste alusel kujuneb õpilasest teadlik, aktiivne ja vastutustundlik lugeja, kirjutaja ning suhtleja.

1.–4. klass eesti keel ? 6.-8?

Alates 5. klassist on eesti keel ja kirjandus eri õppeained, mida seob tekstikeskne käsitusviis ning keeleliste osaoskuste arendamine.

II ja III kooliastmes on neli õppevaldkonda: suuline ja kirjalik suhtlus, teksti vastuvõtt, tekstiloomine ning õigekeelsus ja keelehoole.

Suulise ja kirjaliku suhtluse õpetusega kujundatakse oskust silmast silma, telefoni, kirja ja meili teel ning veebikeskkondades toimida, tekste kokku võtta ja vahendada ning oskust töötada nii individuaalselt kui rühmas.

Tekstiõpetuse kaudu kujuneb teadlik suhe pikemate suuliste ja kirjalike tekstidega: kujundatakse oskust tekste valida ning leida, eesmärgipäraselt lugeda ja kuulata, teadvustades kuulamise ja lugemise strateegiaid, võimet teksti järjest sügavamini mõista ning tekstile reageerida.

Tekstiloometõpetusega kujundatakse mitmekülgset ja eesmärgistatud eneseväljendusoskust, mille puhul inimene tajub olukorda ja adressaati ning suudab oma mõtteid vajaliku täpsusega ja tekstiliigile omases vormis väljendada ning edastada.

Õigekeelsuse ja keelehoolde õpetusega kujundatakse keeleteadlikkust ning teadmisi keelest; eesti kirjakeele teadlikku kasutamist, aga ka arusaamist keele arengust ja muutumisest.

Ainevaldkonna õppeainete lõimimise põhialus on avar käsitlus tekstidest, hõlmates nii suulisi kui ka kirjalikke, tarbe- ja ilukirjandustekste, samuti erinevate tekstiliikide kombinatsioone. Eri liiki tekstide kaudu arendatakse sihipärase lugemise ja kirjutamise oskust.

Kirjandusõpetus taotleb õpilaste kirjandushuvi ja lugejavõimete kujunemist ning kõlbelist, emotsionaalset arengut kirjandusteoste lugemise ja mõtestamise toel, kirjandustundides vaadeldakse ka ilukirjanduskeele eripära ning arendatakse õpilaste suulist ja kirjalikku väljendusoskust.

Õppeaine eesmärgiseade tingib õppe-eesmärkide taotlemise mitme õppevaldkonna kaudu: oluline on nii oskus üha moderniseeruvate kanalite kaudu suuliselt ja kirjalikult suhelda kui ka vahetu individuaalne tekstitöö, mis avaldub tekstide vastuvõtu ja loomisena. Eri valdkondi seob keel, mille korrektseks ja eesmärgipäraseks kasutuseks on nendega lõimitud õigekeelsuse ja keelehoolde valdkond.

Eesti keele oskus on nii õppekava omandamise alus kui ka eesmärk. Korrektset keelekasutust jälgitakse kõigis ainevaldkondades.

Üldpädevuste kujundamine

Õpilaste väärtuspädevuse kujundamisel on ainevaldkonnal oluline koht, arvestades kirjanduse kui kunstiaine spetsiifikat. Kirjandusõpetuses on peamine rõhk kõlbeliste ja esteetilis-emotsionaalsete väärtuste ning kultuuriväärtuste kujunemisel loetavate ilukirjandus- ja aimetekstide alusel. Ka keeleõpetus rõhutab vaimseid ja kultuuriväärtusi: keelt kui rahvuskultuuri kandjat, keeleoskust kui inimese identiteedi tähtsat osa. Keeleõpetus väärtustab funktsionaalset kirjaoskust ning teadlikku kriitilist suhtumist teabeallikatesse, sh meediasse.

Keele- ja kirjandusõpetus arendavad olulisi õpipädevusi: kuulamis- ja lugemisoskust, eri liiki tekstide mõistmist, fakti ja arvamuse eristamist, eri allikatest teabe hankimist ja selle kriitilist kasutamist, eri liiki tekstide koostamist ning oma arvamuse kujundamist ja sõnastamist.

Ainevaldkonna õppeained toetavad sotsiaalse pädevuse kujunemist, avardades õpilase maailmapilti ja ettekujutust inimsuhetest ning kujundades

suhtluspädevust: suulise ja kirjaliku suhtluse oskusi, suhtluspartneri arvestamist ning sobiva käitumisviisi valikut, oma seisukohtade esitamise ja põhjendamise oskust.

Enesemääratluspädevuse ja ettevõtlikkuspädevuse ning vastutustunde kujunemist toetatakse nii meedia- ja kirjandustekstidest kui ka õpilaste igapäevaelust lähtuvate eakohaste probleemide arutamise, seisukohavõtu ja lahenduste otsimisega nii keele- ja kirjandustundides kui ka loovtöodes.

Enesekohase ja ettevõtlikkuspädevuse kujunemist soodustab õpilaste osalemine projektides, mis eeldavad õpilaste omaalgatust ja aktiivsust ning keele- ja kirjandusteadmiste rakendamist ning täiendamist eri allikatest.

Hindamine

Eesti keel

Õpitulemusi hinnates lähtutakse põhikooli riikliku õppekava üldosa ja teiste hindamist reguleerivate õigusaktide käsitlusest. Hinnatakse õpilase teadmisi ja oskusi suuliste vastuste (esituste) ning kirjalike tööde alusel, arvestades teadmiste ja oskuste vastavust taotletavatele õpitulemustele.

Õpitulemusi hinnatakse numbriliselt vastavuses õpitulemustega. Õpilasel on teave, mida ja millal hinnatakse, milliseid hindamisvahendeid kasutatakse ja millised on hindamise kriteeriumid.

III kooliastmes hinnatakse õpilase:

- suulist ja kirjalikku suhtlust;
- tekstide vastuvõttu;
- tekstiloomet;
- tekstide õigekeelsust

Kirjandus

Õpitulemusi hinnates lähtutakse põhikooli riikliku õppekava üldosa ja teiste hindamist reguleerivate õigusaktide käsitlusest. Hinnatakse õpilase teadmisi ja oskusi suuliste vastuste (esitluste) ning kirjalike tööde alusel, arvestades teadmiste ja oskuste vastavust ainekava õpitulemustele.

Õpitulemusi hinnatakse numbriliste hinnetega vastavuses õpitulemustega. Õpilasel on teada, mida ja millal hinnatakse, hindamiskriteeriumid.

Kirjalike ülesannete puhul parandab õpetaja ka keelevead, kuid hinnates arvestatakse valdavalt töö sisu. Omaloominguliste tööde puhul võib lisahindega tunnustavalt hinnata loomingulist aspekti.

Lõiming

	eesti keel/kirjandus
võõrkeeled	elementaarsete õigekirjanõuete jälgimine kirjalikes töödes uurimistööde vormistusnõuded tõlketööd tekstid, kirjanikud, originaaltekstid maailmakirjanduse ja- kultuuri käsitlemine nii võõrkeeles kui ka eesti keeles keeled, keelkonnad: sarnasused, erinevused
	sõnade laenamine referaat, ettekanne
matemaatika	elementaarsete õigekirjanõuete jälgimine kirjalikes töödes vormistamine korrektne keelekasutus funktsionaalne lugemine arvsõnade õigekiri

Loodusained: geograafia loodusõpetus bioloogia füüsika keemia	elementaarsete õigekirjanõuete jälgimine kirjalikes töödes uurimistööde vormistuspõhised õigekirja kontroll vormistus (kirjutamine kui protsess) erinevate tekstiliikide kombineerimine kohanimede, loodusnähtuste õigekiri korrekne keelekasutus kirjelduste mõistmine funktsionaalne lugemisoskus referaat, ettekanne
Sotsiaalsed: inimeseõpetus ühiskonnaõpetus ajalugu	õigekirjanõuete jälgimine kirjalikes töödes uurimistööde vormistuspõhised käsitus ümbritsevast maailmast õigekiri kuulamisoskuse arendamine küsimuste esitamine, vormistamine arutlusoskuse arendamine erinevate tekstide loomine allikakriitilisus kommunikatsiooni arengu käsitlemine meediatekstid reklaami mõjutusvahendid referaat, ettekanne

Kunstiained: kunst muusika	õigekirjanõuete jälgimine kirjalikes töödes uurimistööde vormistusnõuded rahvalaul reklaamide koostamine, plakatite valmistamine reklaami mõjutusvahendite uurimine kunstivoolud, muusikastiilid teos, ajastu, muusika, kunst, voolud, suunad tekstide ettekandmine viisistamine sõna rütm, muusikaline rütm sõnad ja viis illustreerimine ruumide kaunistamine, kostüümid referaat, ettekanne
Tehnoloogia: käsitöö-ja kodundus tehnoloogiaõpetus	õigekirjanõuete jälgimine kirjalikes töödes uurimistööde vormistusnõuded vahendite, toodete kasutusjuhend või tutvustus, sisaldus referaat, ettekanne retseptide, menüüde jälgimine/lugemine/koostamine
Kehaline kasvatus kehaline kasvatus	õigekirjanõuete jälgimine kirjalikes töödes korrektne keelekasutus, suhtlemine funktsionaalne lugemisoskus referaat, ettekanne

Läbivad teemad

Keskkond ja jätkusuutlik areng

Väärtushinnangute ja käitumismallide kujundamine eesti keele tekstide vahendusel. Õpilane tunneb huvi looduse vastu; suhtub loodusesse ja kaasinimestesse austusega; oskab näha inimtegevuse mõju loodusele, teadvustab end tarbijana; hoiab oma kodukoha loodust ja ehitisi; tunneb oma koduümbruse keskkonnaprobleeme, püüab toimida keskkonda hoidvalt ning vältida enda ja teiste tervise kahjustamist.

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine

Eesti keele tekstide, arutelude vahendusel taotletakse õpilase kujunemist isiksuseks, kes on valmis õppima läbi elu, täitma erinevaid rolle muutuvus õpi-, elu – ja töökeskkonnas, tutvustatakse lähiümbruse ettevõtteid ja ameteid. Õpilane mõistab töö tähtsust; mõistab töö ja elukutse seoseid; teab isa ja ema (hooldajate, pereliikmete) ameteid; teab kodukohas esinevaid ameteid ning mõistab nende tähtsust; oskab kasutada raha lihtsamates tehingutes ning teab raha ja töötasu seoseid; suudab järgida koostegutsemise reegleid.

Tehnoloogia ja innovatsioon

Õpilane omandab nüüdisaegsete tehnoloogiavahendite iseseisva kasutamise oskusi, mõistab tehnoloogia kasutamisega seostuvaid sotsiaalseid ja eetilisi aspekte. Tuleb toime kiiresti muutuvus tehnoloogilises elu-, õpi- ja töökeskkonnas. Oma tööde (lühiajalised, omalooming) vormistamine ja esitamine.

Tervis ja ohutus

Ohuõpetus lugemistekstide vahendusel ja vestluste kaudu. Suhtlemissituatsioonides õpitakse kaalutletud otsuste tegemist. Taotletakse õpilase kujunemist vaimselt, emotsionaalselt, sotsiaalselt ja füüsiliselt terveks ühiskonnaliikmeks, kes on võimeline järgima tervislikku eluviisi, käituma turvaliselt ning kaasa aitama tervist edendava turvalise keskkonna kujundamisele. Õpilane teab hädaabi numbrit, oskab ohust teatada; teab, kuidas koolis teavitatakse ohust, kooli väljapääsude asukohti, oskab hoonest evakueeruda; teab tuleohutusmärkide tähendust ja tuletõrje päästevahendite asukohti; mõistab, et igaüks vastutab ise oma käitumise eest; tunneb käitumisreegleid tänaval, saab aru liiklusreeglite vajalikkusest; oskab valida tee ületamiseks kõige ohutumat kohta; peatuda, kuulata, vaadata ning ohutuses veendununa sõidutee ületada; teab ohtusid oma kooliteel, oskab neid kirjeldada, põhjendada ning selgitada ohtude vältimist kooliteel; oskab käituda ühissõidukeis, siseneda, väljuda ning sõiduteed ületada.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus

Eesti keele tekstide, vestluste, omaloominguliste tööde vahendusel taotletakse õpilase kujunemist aktiivseks ning vastutustundlikuks kogukonna- ja ühiskonna liikmeks, kes mõistab ühiskonna toimimise põhimõtteid ja mehhanisme ning kodanikualgatuse tähtsust, tunneb end ühiskonnaliikmena ning toetub oma tegevustes riigi kultuurilistele traditsioonidele ja arengusuundadele.

Kultuuriline identiteet

Eesti keele tekstide, vestluste, omaloominguliste tööde, teatrikülastuste, filmide vaatamise kaudu taotletakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikuks inimeseks, kes mõistab kultuuri osa inimese mõtte- ja käitumislaadi kujundajana ning kultuuride muutumist ajalooväljal. Õpilasel tekib ettekujutus kultuuride mitmekesisusest ja kultuuriga määratud elupraktikate eripärast ning õpilane väärtustab kultuuri ja kultuurilist mitmekesisust ning on ise kultuuriliselt salliv ja koostööaldis.

Väärtused ja kõlblus

Eesti keele tekstide, vestluste, omaloominguliste tööde, teatrikülastuste, filmide vaatamise kaudu taotletakse õpilase kujunemist kõlbeliselt arenenud inimeseks, kes tunneb ühiskonnas üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid koolis ja väljaspool kooli, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires.

Füüsiline õpikeskkond

Valdav osa õppetööst toimub klassis, kus on võimalik laudu ümber paigutada erinevateks liikumistegevusteks (dramatiseeringud, rollimängud jne) ning rühmatöödeks.

Klassiruumis kasutatakse vajadusel õigekeelsussõnaraamatuid.

Tundides kasutatakse tänapäeval info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja –vahendeid, netisõnaraamatuid.

Tunde viiakse vajaduse korral läbi arvutiklassis, õues, raamatukogus või väljaspool kooli (muuseumides, näitustel).

Eesti keel ja kirjandus: õppe- ja kasvatuseesmärgid

Põhikooli eesti keele õpetusega taotletakse, et õpilane:

väärtustab eesti keelt kui rahvuskultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit, suhtub lugupidamisega teiste rahvaste keeltesse ja kultuuridesse;
tajub keeleoskust õpioskuste alusena ja oma identiteedi olulise osana, kujuneb teadlikuks keelekasutajaks;
omandab põhiteadmised keelest ja õigekirjaoskuse, tuleb eesti kirjakeelega toime isiklikus ja avalikus elus ning edasiõppimisel;
arendab keeleoskust kui eneseväljendus- ja suhtlusvahendit, arvestades kultuuris väljakujunenud keelekasutustavasid;
õpib asjakohaselt kasutama eri suhtluskanaleid;
arendab oskust leida, kriitiliselt hinnata ning sihipäraselt kasutada meedias ja internetis pakutavat teavet;
õpib tundma eri tekstiliike, nende seoseid ja kasutamise võimalusi, arendab oma tekstitööoskusi nii tekstide vastuvõtja kui ka loojana;
arendab kriitilist mõtlemist ning analüüsi-, järeldus- ja põhjendusoskust
harjub oma kirjakeeleoskuse täiendamiseks kasutama sõna- ja käsiraamatuid ning veebiallikaid;
suhtub tolerantselt eesti keele kui võõrkeele kasutamisse ja toetab muu emakeelega kaaslase eesti keele omandamist.

Põhikooli kirjandusõpetusega taotletakse, et õpilane:

loeb eakohast ilukirjandust, arendab oma lugemisoskust ning omandab püsiva lugemisharjumuse kui maailma ja enda mõistmise vahendi;
väärtustab kirjandust oma rahvuskultuuri olulise osana ning tutvub eri rahvaste kirjanduse ja kultuuriga;
mõistab ilukirjanduse kujundlikku keelt, rikastab oma sõnavara ning arendab suulist ja kirjalikku väljendusoskust;
arendab oma loomevõimeid ja suhtub lugupidamisega loometöösse;
kujundab kirjanduse abil oma esteetilisi ja eetilisi väärtushoiakuid;
laiendab oma silmaringi ning rikastab mõtte- ja tundemaailma;
annab iseseisvaid hinnanguid ning sõnastab ja esitab oma mõtteid;
hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt erinevaid infoallikaid.

Taotletavad pädevused III kooliastmes

Kolmanda kooliastme lõpus õpilane:

tunneb üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires;
tunneb ja austab oma keelt ja kultuuri ning aitab kaasa eesti keele ja kultuuri säilimisele ja arengule. Omab ettekujutust ja teadmisi maailma eri rahvaste kultuuridest, suhtub teistest rahvustest inimestesse eelarvamusteta ja lugupidavalt;
on teadmishimuline, oskab õppida ja leida edasiõppimisvõimalusi, kasutades vajaduse korral asjakohast nõu;
on ettevõtlik, usub iseendasse, kujundab oma ideaale, seab endale eesmärgid ja tegutseb nende nimel, juhib ja korrigeerib oma käitumist ning võtab endale vastutuse oma tegude eest;
suudab end olukorda ja suhtluspartnereid arvestades kõnes ja kirjas selgelt ja asjakohaselt väljendada, mõista ja tõlgendada erinevaid tekste, tunneb ja järgib õigekirjareegleid;
on aktiivne ja vastutustundlik kodanik, kes on huvitatud oma kooli, kodukoha ja riigi demokraatlikust arengust;
suudab väljendada ennast loominguliselt, peab lugu kunstist ja kultuuripärandist;
mõtleb süsteemselt, loovalt ja kriitiliselt, on avatud enesearendamisele.

III kooliastme eesti keele õpitulemused

Põhikooli lõpetaja:

mõistab eesti keele tähtsust rahvuskultuuris ning hea keeleoskuse vajalikkust;
tuleb toime eesti kirjakeelega isiklikus ja avalikus elus ning edasi õppides; järgib kirjutades eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid;

suhtleb eesmärgipäraselt, valib konteksti sobiva suhtluskanali; väljendub kõnes ja kirjas asjakohaselt ja selgelt;
osaleb diskussioonides ja rühmatöös, avaldab oma arvamust põhjendatult ja keeleliselt korrektselt;
kuulab ja loeb arusaamisega eri liiki tekste, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi ning annab hinnanguid; vahendab loetut ja kuuldut suuliselt ning kirjalikult;
leiab asjakohast teavet meediast ja internetist, hindab seda kriitiliselt ning kasutab sihipäraselt;
tunneb tekstiliike ja nende kasutusvõimalusi ning oskab eesmärgipäraselt valmistuda eri liiki tekstide koostamiseks ja esitamiseks;
kirjutab eri liiki tekste ja vormistab need korrektselt;
kasutab sõna- ja käsiraamatuid ning leiab õigekeelsusabi veebiallikatest

Lugemine

Põhikooli lõpetaja:

on läbi lugenud vähemalt kaksteist eakohast eri žanrisse kuuluvat väärtkirjandusteost (raamatut);
loeb kirjandusteksti lususalt ja mõtestatult ning väärtustab lugemist;
tutvustab loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit ning võrdleb teost mõne teise teosega.

Jutustamine

Põhikooli lõpetaja jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni.

teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine, teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused Põhikooli lõpetaja:
vastab teksti põhjal fakti-, järeldamis- ja analüüsiküsimustele;
kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ning tsitaate; kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määrab teose olulisemad sündmused ning arutleb põhjuse-
tagajärje seoste üle;
kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste suhteid, võrdleb ja hindab tegelasi, lähtudes humanistlikest ning demokraatlikest
väärtustest;
arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma
arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust;
leiab teksti kesksed mõtted, sõnastab loetud teose teema, probleemi ja peamõtte ning kirjutab teksti põhjal kokkuvõtte;
otsib teavet tundmatute sõnade kohta ning teeb endale selgeks nende tähenduse.

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine

Põhikooli lõpetaja:

tunneb ära ja kasutab tekstides epiteete, metafoore, isikustamist, võrdlusi ja algriimi;
selgitab õpitud vanasõnade, kõnekäändude ja mõistatuste kujundlikkust ning tähendust;
mõtestab luuletuse tähendust iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes.

Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine

Põhikooli lõpetaja:

eristab tekstinäidete põhjal rahvaluule lühivorme (kõnekäänd, vanasõna, mõistatus), rahvalaulu (regilaul ja riimiline rahvalaul) ja rahvajutu (muinasjutu, muistendi) liike ning nimetab nende tunnuseid;
seletab oma sõnadega eepika, lüürika, dramaatika, eepose, romaani, jutustuse, novelli, ballaadi, valmi, haiku, vabavärsi, soneti, komöödia ja tragöödia olemust.

Suuline ja kirjalik suhtlus

Põhikooli lõpetaja:

oskab valida suhtluskanalit; peab sobivalt telefonivestlusi ning asjalikku kirja- ja meilivahetust;
käsitleb koos partneri või rühmaga sihipäraselt eakohaseid teemasid ning lahendab probleemülesandeid, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku keelevormi;
oskab algatada, arendada, tõrjuda ja katkestada nii suhtlust kui ka teemasid; väljendab oma seisukohti ning sõnastab vajaduse korral oma eriarvamuse;
esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi ning annab hinnanguid;
võtab loetut ja kuuldut eesmärgipäraselt kokku ning vahendab nii suulises kui ka kirjalikus vormis.

Teksti vastuvõtt

Põhikooli lõpetaja:

orienteerub tekstimaailmas: tunneb peamisi tekstiliike (tarbe-, teabe- ja meediažanre), nende põhijooni ning kasutamise võimalusi;
loeb ja kuulab sihipäraselt, kriitiliselt ning arusaamisega nii oma huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutarbelisi tekste;
teab, et teksti väljenduslaad sõltub teksti kasutusvaldkonnast, liigist ja autorist;
suudab teha järeldusi kasutatud keelevahendite kohta ning märkab kujundlikkust;

teab peamisi mõjutusvahendeid;
seostab omavahel teksti, seda toetavat tabelit, pilti ja heli;
reageerib tekstidele sihipäraselt nii suuliselt kui ka kirjalikult ning sobivas vormis: võrdleb tekste omavahel, osutab, mis tekstis on jäänud arusaamatuks, esitab küsimusi, vahendab ja võtab kokku, kommenteerib, esitab vastuväiteid, loob tõlgendusi ja esitab arvamusi ning seostab teksti oma kogemuse ja mõtetega;
kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid teksti tõlgendades, tekste seostades ning tekstile reageerides.

Tekstiloome

Põhikooli lõpetaja:

leiab tekstiloomeks vajalikku teavet raamatukogust ja internetist; valib kriitiliselt oma teabeallikaid ning osutab nendele sobivas vormis;
tunneb esinemise ettevalmistuse ja kirjutamise protsesse ning kohandab neid oma eesmärkidele;
oskab suuliselt esineda (tervitab, võtab sõna, koostab ning peab lühikest ettekannet ja kõnet);
oskab eesmärgipäraselt kirjutada ning suuliselt esitada eri liiki tekste: referaati, kirjandit; kommentaare ja aramusavaldusi; elulugu, avaldusi, seletuskirju ja taotlusi;
vormistab tekstid korrektselt;
seostab oma kirjutise ja esinemise sündmuse või toiminguga eesmärgiga ning teiste tekstidega; vahendab kuuldud ja loetud tekste sobiva pikkuse ning täpsusega, allikale viidates;
põhjendab ning avaldab viisakalt, asja- ja olukohaselt oma arvamust ning seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suulises kui ka kirjalikus vormis;
kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid nii tekste luues kui ka seostades.

Õigekeelsus ja keelehoole

Põhikooli lõpetaja:

väärtustab eesti keelt ühena Euroopa ja maailma keeltest;

kasutab/tunneb keeli teadlikult, tajub nende erinevusi; edastab võõrkeeles kuuldud ja loetud infot korrektses eesti keeles, arvestades eesti keele kasutuses väljakujunenud tavasid;

tuleb eesti kirjakeelega toime isiklikus ja avalikus elus ning edasi õppides;
järgib eesti õigekirja aluseid ja põhieegleid; oskab õigekirjajuhiseid leida veebiallikatest ning sõna- ja käsiraamatutest; kasutab arvuti õigekirjakorrektorit;
teab eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliike ja -vorme ning lauseehituse peajooni; tunneb keelendite stiiliväärtust; oskab keelendeid tekstis mõista ning kasutada;
teab õpitud tekstiliikide keelelisi erijooni; kasutab tekste koostades tavakohast ülesehitust ning vormistust;
leiab oma sõnavara rikastamiseks keeleallikatest sõnade kontekstitähendusi, kasutusviise ja mõistesuhteid;

teab suulise ja kirjaliku keelevormi erijooni ning eristab kirjakeelt argikeelest;
teab eesti keele põlvnemist ja murdeid ning kirjakeele arengu põhietappe;
rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes, tekste analüüsides ja hinnates.

III kooliastme kirjanduse õpitulemused

Põhikooli lõpetaja:

on lugenud eakohast erižanrilist väärtkirjandust, kujundanud selle kaudu oma kõlbelisi tõekspidamisi ning arendanud lugejaoskusi;
väärtustab kirjandust kui oma rahvuskultuuri olulist osa ja eri rahvaste kultuuri osa;
tõlgendab, analüüsib ning mõistab kirjandusteost kui erinevate lugude ja inimsuhete, elamuste ja väärtuste allikat ning erinevate seisukohtade peegeldajat;
mõistab ja aktsepteerib teose lugemisel tekkivate seisukohtade paljust, väärtustab erinevaid ideid ja kujutamisi;
väljendab end korrektselt suuliselt ja kirjalikult, jutustab kokkuvõtvalt teoses toimunud, arutleb teoses kujutatut üle ning kirjutab omaloomingulisi töid;
kasutab vajaliku teabe hankimiseks eri allikaid, nii teatmeteoseid kui veebi.

Lugemine

Põhikooli lõpetaja:

on läbi lugenud vähemalt kaksteist eakohast eri žanrisse kuuluvat väärtkirjandusteost (raamatut);
loeb kirjandusteksti lususalt ja mõtestatult ning väärtustab lugemist;
tutvustab loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit ning võrdleb teost mõne teise teosega.

Jutustamine

Põhikooli lõpetaja jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni.

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine: teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused

Põhikooli lõpetaja:

vastab teksti põhjal fakti-, järeldamis- ja analüüsiküsimustele;
kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ning tsitaate;
kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määrab teose olulisemad sündmused ning arutleb põhjuse-tagajärje seoste üle;
kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste suhteid, võrdleb ja hindab tegelasi, lähtudes humanistlikest ning demokraatlikest väärtustest;
arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust;
leiab teksti kesksed mõtted, sõnastab loetud teose teema, probleemi ja peamõtte ning kirjutab teksti põhjal kokkuvõtte;
otsib teavet tundmatute sõnade kohta ning teeb endale selgeks nende tähenduse.

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine

Põhikooli lõpetaja:

tunneb ära ja kasutab tekstides epiteete, metafoore, isikustamist, võrdlusi ja algriimi;
selgitab õpitud vanasõnade, kõnekäändude ja mõistatuste kujundlikkust ning tähendust;
mõtestab luuletuse tähendust elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes.

Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine

Põhikooli lõpetaja:

eristab tekstinäidete põhjal rahvaluule lühivorme (kõnekäänd, vanasõna, mõistatus), rahvalaulu (regilaul ja riimiline rahvalaul) ja rahvajutu (muinasjutu, muistendi) liike ning nimetab nende tunnuseid;
seletab oma sõnadega eepika, lüürika, dramaatika, eepose, romaani, jutustuse, novelli, ballaadi, valmi, haiku, vabavärsi, soneti, komöödia ja tragöödia olemust.

Esitamine

Põhikooli lõpetaja:

esitab peast luule-, proosa- või draamateksti, jälgides esituse ladusust, selgust ning tekstitäpsust;

Omalooming

Põhikooli lõpetaja:

kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustus või miljö kirjeldus) või jutustava (muinasjutu või muistendi) teksti;
kirjutab kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse järgi ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja.

Terviklikult käsitletavat teosed III kooliastmes

Eduard Bornhöhe „Tasuja” või „Vürst Gabriel ehk Pirita kloostri viimsed päevad”, Oskar Luts „Kevade”, Sass Henno „Mina olin siin”, August Kitzberg „Libahunt”, Albert Kivikas „Nimed marmortahvilil”, Andrus Kivirähk „Rehepapp”, Lydia Koidula „Säärane mulk”, Jaan Kross „Väike Vipper”, Diana Leesalu „Mängult on päriselt”, Helga Nõu „Kuues sõrm” vm noorsooromaan, Jüri Parijõgi „Teraspoiss”, Katrin Reimus „Haldjatants”, Anton Hansen Tammsaare „Kõrboja peremees”, Valev Uibopuu „Janu”, Aidi Vallik „Kuidas elad, Ann?” või „Mis teha, Ann?” või „Mis sinuga juhtus, Ann?”, Eduard Vilde „Pisuhänd”; Paulo Coelho „Alkeemik”, Daniel Defoe „Robinson Crusoe”, William Golding „Kärbeste jumal”, George Orwell „Loomade farm”, Erich Maria Remarque „Läänerindel muutuseta”, Antoine de Saint-Exupéry „Väike prints”, Jerome David Salinger „Kuristik rukkis”, üks Terry Pratchetti romaan omal valikul, üks Agatha Christie’i või Arthur Conan Doyle’i romaan omal valikul; üks reisikiri omal valikul; vähemalt üks uudisproosateos omal valikul, üks vabalt valitud luulekogu igal aastal.

Terviklikult käsitletavate teoste loend ei ole suletud ega ammendav, õpetajal on vabadus valida nimetatute asemele või neile lisaks teisi teemakohaseid tekste ja teoseid, sh uudiskirjanduse hulgast. Rõhutades ainekava avatust kirjanduse valikule, on kultuuri järjepidevuse huvides siiski vaja tunda tüvitekste. Tervikkäsitluseks mõeldud teoste hulgast valib õpetaja igas klassis käsitlemiseks vähemalt neli. Õpetaja võib kirjandusteoseid valides arvestada õpilaste eelistusi ning eripära.

Eesti keele ainekava IX klassile

Teema EESTI KEEL 9. klass	Õppesisu ja mõisted	Taotletavad õppetulemused 9. klassi lõpetaja:	Lõiming teiste õppeainetega	Võimalused
Suuline ja kirjalik suhtlus	Veebisuhtluse eesmärgid, võimalused ja ohud. Veebipõhised suhtluskanalid: jututoad, blogid, kommentaarid. Veebis kommenteerimine. Keeleviisakus ja -väärikus. Anonüümsuse mõju keelekasutusele. Aktuaalse meediateksti kommenteerimine vestlusingis. Loetu kirjalik ja suuline vahendamine. Suhtlemine ajakirjanikuga. Väitlus, väitluse reeglid.	esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi ning annab hinnanguid; suudab asjalikult sekkuda avalikku diskussiooni meediakanalites, üritustel ja mujal; kommenteerib veebis asjakohaselt;	Esseede, arutluste kirjutamine ajaloo-, ühiskonnaõpetuse, inglise keele tundides. Stiililt sobiva keele kasutamine kõikide õppeainete kirjalikes ja suulistes vastustes. Nii väitlus- kui ka kirjanditeemasid valitakse erinevate õppeainetega seonduvate teemade hulgast. Võimalik on teha eeltöö just teemaga seotud tunnis.	Arvutiga ühendatud projektorit on võimalik kasutada peaaegu kõikide tundide ilmestamiseks, reeglite selgitamiseks, näidete toomiseks. Koostöö kooli valla/kogukonna ajalehega

Teema EESTI KEEL 9. klass	Õppesisu ja mõisted	Taotletavad õppetulemused 9. klassi lõpetaja:	Lõiming teiste õppeainetega	Võimalused
Teksti vastuvõtt	Veebilehed: eesmärgid ja ülesehitus. Veebist teabe otsimine, teabeallikate ja info kriitiline hindamine. Teabe talletamine ja süstematiseerimine. Sõnalise teksti seostamine graafilise teabega (foto, joonis, skeem jm). Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ja tõlgendamine. Tarbetekstide eesmärk, tarbetekstide tunnused ja ülesehitus. Tarbe- ja teabetekstidest olulise info leidmine, süstematiseerimine ja selle põhjal järeltunde tegemine. Funktsionaalstiilid: tarbe-, teabe-, meedia- ja reklaamitekstide keelekasutus.	loeb ja kuulab avaliku eluga kursisoleku ja õppimise või töö eesmärkidel ning isiklikust huvist; rakendab lugemise ja kuulamise eri viise ja võimalusi; loeb ja kuulab sihipäraselt, kriitiliselt ja arusaamisega nii oma huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutarbelisi tekste; suudab teha järeltunde kasutatud keelevahenditest, märkab kujundlikkust;	Teabegraafika lugemine ja info otsimine kõikides õppeainetes.	Tekstide lugemine ja suhtlemine veebis. Arvuti abil tarbetekstide vormistamine. Uurimistööde kavandamine, koostamine, vormistamine, esitamine. Uurimistöö tutvustamine PowerPoint esitluse abil.

Teema EESTI KEEL 9. klass	Õppesisu ja mõisted	Taotletavad õppetulemused 9. klassi lõpetaja:	Lõiming teiste õppeainetega	Võimalused
Õigekeelsus ja keelehoole	Tarbetekstide koostamine ja vormistamine: elulookirjeldus, seletuskiri, avaldus, taotlus. <u>Üldteemad</u> Keeleuuendus. Kirjakeele areng tänapäeval: võimalused ja ohud. Keelesugulus, soomeugri ja indoeuroopa keeled. Eesti keele eripära, võrdlus teiste keeltega. <u>Häälikuõpetus ja õigekiri</u> Muutumatute sõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Tsitaatsõnade märkimine kirjas. Võõrnimede õigekiri ja vormimoodustus. Lühendamise põhimõtted ja õigekiri, lühendite käänamine. Poolitamine, sh võõrsõnade ja nimede poolitamine. Arvuti keelekorrektori kasutamine.	väärtustab eesti keelt ühena Euroopa ja maailma keeltest; suhestab keeli teadlikult, tajub nende erinevusi; edastab võõrkeeles kuulnud ja loetud infot korrektses eesti keeles ja arvestades eesti keele kasutuse väljakujunenud tavasid; leiab oma sõnavara rikastamiseks keeleallikatest sõnade konteksti-täheendusi, kasutusviise ja mõistesuhteid; tunneb keelendite stiiliväärtust; oskab keelendeid tekstis mõista ja kasutada; tuleb eesti kirjakeelega toime isiklikus ja avalikus elus ning edasi õppides.	Avalduse, CV jms kirjutamine karjääriõpetuse raames. Jälgitakse kohanimede õigekirjutust geograafiatunnis, arvsõnade õigekirjutust matemaatika tunnis jne. Geograafiliste kaartide kasutamine. Õige lühendite kasutamine kõikides õppeainetes. Õige poolitamine kõikides õppeainetes.	Arvuti abil tarbetekstide vormistamine. Emakeelepäev – eesti keele päritolu ja sugulased. Arvuti abil info otsimine. Arvuti keelekorrektori kasutamine.

Teema EESTI KEEL 9. klass	Õppesisu ja mõisted	Taotletavad õppetulemused 9. klassi lõpetaja:	Lõiming teiste õppeainetega	Võimalused
	Sõnavaraõpetus Keelendite stiilivärving, seda mõjutavad tegurid. Fraseologismid, nende stiilivärving. Sõnavara täiendamise võimalused: sõnade tuletamine, liitmine ja tehissõnad. Sagedamini esinevad tuletusliited ja nende tähendus. Eesti keele olulisemad sõna- ja käsiraamatud, keelealased veebiallikad. Sõnaraamatute kasutamine sõnade tähenduse ja stiilivärvingu leidmiseks.		Sõnade laenamine teistest keeltest.	Sõnastike, s.h veebisõnastike kasutamine.

Kirjanduse ainekava IX klassile

Teema KIRJANDUS 9. klass	Õppesisu ja mõisted	Taotletavad õppetulemused 9. klassi lõpetaja:	Lõiming teiste õppeainetega	Võimalused
Lugemine	Erinevate lugemistehnikate valdamine. Analüüs ja oma lugemisoskuse hindamine. Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine klassikaaslastele, teose võrdlemine mõne teise teosega. Lugemissoovituste jagamine. Soovitatud tervikteoste kodulugemine, aruteluks vajalike ülesannete täitmine.	on läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut); loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist; tutvustab loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit ning võrdleb teost mõne teise teosega;	Erinevate arutlusteemade puhul toimub eeltöö materjali kogumiseks paljudes õppeainetes, nt keskkonnakaitse teema geograafia tunnis.	Koostöö kooli raamatukoguga, võimalusel kohtumised kirjanikega, kultuuritegelastega.
Jutustamine	Loo jutustamine: jutustamine teksti kompositsioonist lähtuvalt, jutustades tegevuse aja ja koha muutmine, uute tegelaste ja sündmuste ja/või erinevat liiki lõppude lisamine, eri vaatepunktist jutustamine, jutustades tsitaatide kasutamine, kokkuvõtlik jutustamine faabula ja/või süžee järgi. Tutvumine elektroonilise meedia (raadio, televisioon, internet) erinevate jutustamisviisidega.	jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni;	Jutustamisoskust arendatakse kõikides õppeainetes.	

Teema KIRJANDUS 9. klass	Õppesisu ja mõisted	Taotletavad õppetulemused 9. klassi lõpetaja:	Lõiming teiste õppeainetega	Võimalused
Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine	Teose mõistmist toetavad tegevused Küsimuste koostamine: fakti-, järeldamis-, analüüsi- ja hindamisküsimused. Küsimustele vastamine tsitaadiga, teksti toel oma sõnadega või oma arvamusega, toetumata tekstile. Teksti kesksete mõtete leidmine. Teose teema ja peamõtte sõnastamine. Konspekti koostamine. Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Autori hoiaku ja teose sõnumi mõistmine ja sõnastamine. Oma arvamuse sõnastamine, põhjendamine ja kaitsmine. Esitatud väidete tõestamine oma kogemuse ja tekstinäidete varal. Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Miljöö kirjeldamine. Tegevuse pingestumine, kulminatsioon ja lahendus. Pöördeliste sündmuste leidmine.	Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused vastab teksti põhjal fakti-, järeldamis- ja analüüsiküsimustele; kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ja tsitaate; kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratleb teose olulisemad sündmused, arutleb põhjus-tagajärg-seoste üle; kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste omavahelisi suhteid, võrdleb ja hindab tegelasi, lähtudes humanistlikest ja demokraatlikest väärtustest; arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust.	Arutlemine, väitlemine. Kasutatakse teadus- ja aimekirjanduse tekste, mis hõlmavad geograafiat, bioloogiat, füüsikat jne.	

Teema KIRJANDUS 9. klass	Õppesisu ja mõisted	Taotletavad õppetulemused 9. klassi lõpetaja:	Lõiming teiste õppeainetega	Võimalused
	Teose rütm: ellipsi täitmine. Sündmuste põhjus-tagajärg-seoste leidmine. Ajaloosündmuste ja kirjandusteoses kujutatu seostamine. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest. Eesti aja- ja kultuuriloo seostamine. Teksti aja- või kultuuriloolise tähenduse uurimine. Mõisted: <i>idee (peamõte), kompositsioon, konflikt, miljö, probleem, sündmustik, teema, tegelane, tegevusaeg, tegevuskoht, tsitaat, tüüptegelane</i>		Kirjandusteadmised seostatakse ajaloos varem õpituga. Tsitaatide kasutamine ajaloo-, ühiskonnaõpetuse ja inglise keele tundides kirjutatavates esseedes.	Kooli kogunemistel tehakse lühiülevaateid ka konkreetse nädalasse jäävatest rahvakalendri olulisematest tähtpäevadest, kultuurisündmustest

Teema KIRJANDUS 9. klass	Õppesisu ja mõisted	Taotletavad õppetulemused 9. klassi lõpetaja:	Lõiming teiste õppeainetega	Võimalused
	<i>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine</i> Epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise, korduse, retoorilise küsimuse ja hüüatuse, ellipsi ja inversiooni tundmine ja kasutamine. Sümbolite seletamine. Allegooria ja allteksti mõistmine. Sõna-, karakteri- ja situatsioonikoomika leidmine. Luuleteksti tõlgendamine. Autori keelekasutuse omapära leidmine. Teose stiili eripära kirjeldamine. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.	tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete, metafoore, isikustamist, võrdlusi ja algriimi; mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes;	Regilaul luulekava Luuleteksti tõlgendamine läbi kunsti ja muusika.	Projektorit saab kasutada peaaegu kõikide tundide ilmestamiseks, esitluste ja filmilõikude või teatrietenduste katkendite näitamiseks.

Teema KIRJANDUS 9. klass	Õppesisu ja mõisted	Taotletavad õppetulemused 9. klassi lõpetaja:	Lõiming teiste õppeainetega	Võimalused
	Mõisted: <i>allegooria, alltekst, epiteet, inversioon, isikustamine, koomika, metafoor, kordus, retooriline hüüatus, retooriline küsimus, stiil, sümbol, võrdlus</i> Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine Ilukirjanduse põhiliigid. Eepika, lüürika, draamatika tunnused. Eepose, romaani (erinevad liigid), jutustuse, novelli, miniatuuri tunnused. Luule vorm: värss, stroof, erinevad riimiskeemid. Oodi, ballaadi, soneti, haiku ja vabavärsilise luule tunnused. Komöödia, tragöödia ja draama tunnused. Arvustuse olemus. Mõisted: <i>arvustus, draama, draamatika, eepika, eepos, haiku, jutustus, lüürika, novell, riimiskeem, romaan, sonett, stroof, tragöödia, vabavärss</i>	seletab oma sõnadega eepika, lüürika, draamatika, eepose, romaani, jutustuse, novelli, ballaadi, haiku, vabavärsi, soneti, komöödia ja tragöödia olemust;	Sümbolite kasutamine kunstiõpetuses, käsitöös. Reisikirjad geograafiatunnis. Kangelaseeposed ja müüdid ajalootunnis.	teatrikülastus.

